

UNITÁRIUS ÉLET

XV. ÉVFOLYAM, 11. SZÁM

1961. NOVEMBER HÓ

Az Állami Egyházügyi Hivatal új elnöke

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa Prantner Józsefet miniszteri rangban — az Állami Egyházügyi Hivatal elnökévé kinevezte. Olt Károlyi saját kérelmére az elnöki tisztség alól fölmentette. Az új elnök

november 10-én fogadta egyházunk vezetését: Pethő István püspöki helynököt és dr. Gálfalvi István főgondnokot.

A mi unitárius kereszténységünk

Lelki számadásaink csöndjében — mi keresztény emberek — ilyenkor november utolsó napjaiban szinte halljuk már, hogy dübörögve közeledik felénk advent, a várakozások és a reménykedések áldott lelki tavasza.

Keresztény értelemben adventnek egészen sajátos jelentése van, melyet az Írás így fejez ki: A teremtett világ sóvárogva várja Isten fiának a megjelenését. Akkor kapta advent azt a sajátos keresztény lelki tartalmat, amikor a világ a próféták sok évszázados jövendölése alapján valóban csordultig tele volt várakozással, és a jerdánvidéki pusztában megjelent már a darócruhás ember s elhangzott ajkán a megérkezett advent első felhívása: „Térjetelek meg, mert elközelített a mennyeknek országa”, „Készítsétek az Urnak útját és egyengessétek meg az ő ösvényeit” és „Teremjetelek a megtéréshez illő gyümölcsöket.” A János keresztiség után, melyben Jézus visszavonhatatlanul jegyezte fel magát Isten akaratának engedelmes szolgálatára, szülőfalujának kis imaházában nyíltan harcot hirdetett az egész ősi világ ellen. Bejelenti, hogy fel akarja és fel is fogja emelni az elesetteket; küldetésének célja: gyógyítani a betegeket, felszabadítani az elnyomottakat, szabadon bocsátani a foglyokat, vigasztalni a megszorodott szívűeket, evangéliumi örömet hirdetni a szegényeknek, mert ő világossággal jött a világra, hogy senki se maradjon sötétségben. Az emberben tehát a lelket akarja meggyógyítani, azt akarja egészségessé tenni, hogy ezáltal a világ lelke is egészséges, az élet pedig örömteljes, derűs legyen.

Vallja, hogy az embertől függ minden. Az élet és a világ mindig olyan, mint amilyen az ember.

A keresztény világ mai napig sem tudta felmérni a jelentőségét annak a roppant lelki vívódásnak, mely a XVI. század utolsó dekádjában végeredményében kiöngyözötte Dávid Ferenc lelkéből a tételt: Ha egy az Isten, lényegében és személyében egyaránt, akkor Jézus — Józsefnek és Máriaanak a fia — nem Isten. Ember, akinek tekintete állandóan Istenen függ úgyannyira, hogy Isten lelke irányítja és telíti nagyszerű emberségét folytonosan. Ennek a felismerésnek pedig természetes következménye a másik tétel, amelyért 1579-ben Dávid Ferencet halálra, s később — módosított ítéletben — holtigtartó börtönre ítélték, mert azt merté vallani, hogy: csak egyedül Istent imádjuk, az embert pedig minél tökéletesebb, minél istenibb, annál nagyobb örömmel, reménységgel követjük.

Igy kerül az evangélium jézusi rendszerébe Isten lelkének fényénél az élet középpontjába az ember. Gondoljunk csak arra, hogy micsoda erőfeszítéseket tett e tekintetben Jézus! Mint valami szétszórt, sárba tapcsott drága gröngyzemeit a mindenségnek a váro-

sok pereméről szedegette össze az agyoncsigázott szegényeket; elhagyatott falvak sírgödreiből hívta vissza az életbe a kitagadottakat; önbizalmat ébresztett a csüggedők lelkébe s az öntudat glóriájával koronázta meg az embert. Az ő világában nincsenek uralkodók és elnyomottak, mert mindenki ura önmagának. Felszabadított az emberben minden jóra való készséget, a rosszra való hajlamokat pedig rabláncokkal kötözte meg, vagy mint gyomot a vetésből, egyszerűen kiirtotta azokat a lélekből. Csupa szépség és boldog harmonia az élet mindenütt, ahol járt.

Immár négy évszázada vagyunk itt a kereszténység roppant táborában, mi unitáriusok, mint kovász a keletlen tésztaiban és hirdetjük, hogy a történelemben az volt a legnagyobb félreértés, hogy a keresztény világ ezelőtt az életet javító és evangéliummal telített lelkű ember előtt tehetetlenül omlott térdre és Uram, Uram kiáltásokkal imádta őt, ahelyett, hogy átvette volna tőle az élet győzelmes erőt s megigazult emberiséggel követte volna őt. Mert az egész jézusi evangéliumnak ez a tulajdonképpeni lényege: nem sópánkodni az élet nagy problémáival szemben „Uram, Uram” mondogatásokkal, hanem megcselekedni mindazt, amit ő mondott. S mit mondott Jézus? Péternek, hogy: tedd vissza a szablyádat, mert aki fegyvert fog, fegyver által vész el; a bűnös Magdolnának, hogy: eredj el és többé ne vétkezzél; az egymásközt versengőknek, hogy: aki első akar lenni köztetek, az legyen a szolgálója a többieknek. Magáról azt mondotta, hogy: az embernek fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon másoknak. A kölcsönösség elvéről, hogy: amit akartok, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, ti is úgy cselekedjétek másokkal, a kapzsi és kiáskánnyaló természetűeknek, hogy: mit használ az embernek, ha az egész világot is megnyeri, de az ő lelkében kárt vall? Avagy micsoda válnyeri, de az ő lelkében kárt vall? Az Isten országát pedig azt mondotta, hogy: az igazság, béke és szentlélek által való öröm és ez az Isten országa pedig ti bennetek vagyon. A próféták tanításait, a törvényeket mind ebben a két parancsolatban tömörítette össze: szeresd az Istent, szeresd az embert.

Aki tehát ennek a világnak a sorsát előbbre akarja vinni, helyzetét jobbra, megnyugtatóbbá akarja tenni, ezt a szándékát és célját az emberben kezdje el, mert az ember nélkül soha senki nem mehet ezzel a világgal semmire. Jézus megmondotta világosan, hogy mindenki értse: „Miért mondjátok nekem Uram, Uram, ha nem cselekedjétek meg azokat, amiket tinéktek mon-

Pethő István

Mit mond Jézus önmagáról

Dr. Ethelbert Stauffer (1902—), akitől az alábbi tanulmányt fordítottuk, teológiai tanár Erlangenben, az evangélikus egyház egyik nagymúltú főiskoláján. Stauffer professzor neve néhány éve vált ismertté, amikor a Jézus életével és tanításaival foglalkozó kutatásait közzétette. (Egyik kötete, a Jézus történeti alakjával foglalkozó, magyarul is az érdeklődő rendelkezésére áll.) Kutatásainak merészen új eredményei és hagyományos kötöttségektől szabad gondolkodásmódja miatt saját tanártársai támadták meg. Bírálataikat nyílt levélben tették közzé. Erre a nyílt levélre válaszol Stauffer *Jézus, Pál és mi* (Jesus, Paulus und wir, Hamburg, 1961.) című könyvében. A fenti címen — rövidítésekkel — e kötet bevezető fejezetét közöljük.

Dr. Stauffer nem unitárius. Azok a hagyományok, amelyek alapján kialakította és összefoglalta saját válaszait a kereszténység nagy kérdéseire, sok tekintetben mások, mint a mieink. De sok ponton egyeznek is a mienkkel. És éppen ez az oka annak, hogy alábbi tanulmányának egy-egy szakaszában örömmel ismerhetjük föl a testvérgondolatot. Bővüljön, mélyüljön, fonódjék szorosra ez a szellemi rokonság — ezért adjuk közre Stauffer professzornak ezt az írását.

Azt mondja Jézus Mt. 11:27-ben: „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya.” Joggal várhatnók e kijelentés folytatását Mt. 16:17, Gal. 1:16, Jn. 5:37 vagy 16:14 értelmében, már csak az idézett hely párhuzamos jellegű fölépítése miatt is. Akkor a mondat a következőképpen hangzanék: „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, és akinek az Atya ki akarja nyilatkoztatni.” Vagy pedig: „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, és akinek a Szentlélek ki akarja nyilatkoztatni.” Egy ilyen zárómondat igen meggyőző lenne, és talán nagyon is szívesen fogadnók. Csakhogy az idézett helyen ilyen záradék nincs. Én Mt. 11:27-et — több okból is — eredeti jézusi igének tartom, az egyik legeredetibbnek, amit csak ismerünk. A „következmények”? Jézusról minden krisztológiai kijelentés problematikus. Mert senki sem ismeri a Fiút, senki Pétertől, Páltól és Jánostól kezdve Barthig, Brunnerig és Gogartenig (a jelenkori protestáns teológia vezéralakjai. — Ford.) Egyáltalán, ha valamilyen helytálló kijelentést akarunk Jézusról tenni, akkor saját bizonyosságtételre kell hagyatkoznunk: a názáreti Jézusnak önmagáról szóban és cselekedetben tett kinyilatkoztatására. Ebben a

tárgykörben csak az „legitim”, amit Jézusnak ez az önmagáról tett kinyilatkoztatása érvényesít.

De föl lehet-e fejteni néhány mondattal és utalással Jézus önmagáról tett kinyilatkoztatásának lényegét? Ha óvakodni akarnék a félreértésektől, akkor biztosan nem. Ezért hát ezeket a dolgokat legszívesebben egy későbbi és nagyobb mű anyagához tenném fölre. Viszont ha az ember erről az elsődleges kérdéstről hallgat, az a veszély fenyegeti, hogy (barátai és ellenségei egyaránt!) körülbelül mindabban félreértik, amit a másodlagos kérdésekről mond. Ezért akarok — ideiglenes jelleggel és teljes föntartással — néhány szót megkockáztatni.

Jézus önmagáról adott kinyilatkoztatásának lényege — egyrészt — az, hogy a názáreti Jézus igényt tart Isten teljes felségére. Ez az isteni jogigény legtisztábban és leghatalmasabban az „*En vagyok!*” kinyilatkoztatási formában és a „*Bizony mondom néktek...*” kijelentési formulában fejeződik ki, de ugyanígy jut kifejezésre az Ószövetség szavainak és parancsolatainak önhatalmú jézusi átfogalmazásában, Jézus abszolút teljhatalmi igényében, Isten országa megérkeztéről szóló üzenetében, önhatalmú Tóra-bírálatában, szertartási formáktól ment bűnbocsánatosztásában, és még sok egyéb formában, szóban és tettben. Jézus ennek a hatalmi igénynek elméleti megalapozást nem ad. De arról meggyőz bennünket, hogy ahol ő van, beszél, tesz, ott maga Isten van, beszél és tesz. *Ecce Deus!*

Másrészt viszont Jézus önmagáról mondott kijelentésének lényege az, hogy Istennek ez a felsége egy hús-vér emberben nyilatkozik meg. A názáreti Jézus eszik, iszik, éhez, szomjazik, szeret, gyűlöl, bánkódik, sír, retteg, kételkedik, imádkozik, meghal. A názáreti Jézus nem igényli, hogy mindenható, vagy mindentudó tartás. Neki is meg kell küzdenie az ellenségeskedésekkel és kísértésekkel. Óhajtja és elfogadja a bűnök bocsánatát jelképező megtérési keresztiséget, és a „jó Mester” megszólítást szent komolysággal utasítja vissza: „Senki sem jó, csak egy: az Isten” (Mk. 10:18.). A názáreti Jézus húsból és vérből való ember, de mindenekelőtt józanul könyörületes ember, könyörülő, testvérien, előítéletektől szabadon, segítően, ajándékozóan, teremően, magasztosan ember. Ha egy síró anyát, egy vakot, egy számkivetettet pillant meg, elfacsarodik a szíve. Törődik a samaritánus asszonnal és az utcalánnyal. Fölragyog az arca, amikor a szíro-föníciai asszony talpraesettségét látja. Amikor az apostolok úgy viselkednek, mint holmi svájci testőrgárda, Jézus fölpattan, és a kicsi gyermekeket szíve egész melegével veszi karjába. Küzd a bőjtölés savanyú kegyessége ellen és nem bánja, ha falánknak meg iszakosnak gúnyolják. Simon házában helyesli a fenséges ünnepi tékozlást, és a kápatos lakodalmi társaságnak egy fél akó minőségi bort küld. *Ecce homo!*

(Folytatjuk)

Ford. Kozma Tamás

HÍREK

EGYHÁZKÖRÜNK december 3-án de. 8.30 órakor tartja évi rendes közgyűlést a IX., Hőgyes Endre u. templomunkban.

DECEMBER 3-ÁN (Vasárnap) de. 10 órakor az istentiszteleti szolgálatot a Hőgyes E. u. templomunkban Bajor János kocsordi lelkész végzi.

DECEMBER 3-ÁN du. 2 órakor közeled a gyülekezeti teremben. A Brassai serlegbeszédet dr. Gálfalvi István főgondnok tartja.

DECEMBER 2-ÁN (szombaton) de. 10 órakor a Lelkesi Munkaközösség és az Unitárius Békesház tart ülést.

DECEMBER 2-ÁN (szombaton) du. 6 órakor az V., Nagy Ignác u. gyülekezeti teremben a budapesti egyházkörség

havonként szokásos gyülekezeti összeüvetelén Bajor János kocsordi lelkész evangélizál. A múlt évi Egyházközi Közgyűlésen elfogadott javaslatnak megfelelően köröspeterdi Arany Tamásról, a reformáció egykori alföldi unitárius harcosáról Szász János dunántúli lelkész tart megemlékezést.

OKTOBER 22-ÉN szép templomi gyülekezet jelenlétében részesítette kereszttségben Pethő István püspöki helynök kisebbik leányunokáját, aki a kereszttségben Beáta nevet kapott. A boldog nagyszülő, szülők örömeiben szívből osztozunk, a kedves kis leányra Isten bőszeges áldását kérjük.

NEMREGEN MEGJELENT Imakönyvünkről írta egyik hívünk a napokban lelképásztorához a következő sorokat: „A küldött imakönyvet átnéztem és végtelen boldoggá tett, hogy a Jézus Krisztus által hirdettet tant nem engedi kétségbevonni, nem hagy hézagot, szűk kaput, hogy ezen át testrésünk szerint tévelygjünk.”

DR. GÁLFALVI ISTVÁN főgondnokunk családát nagy öröm érte. Géza nevű fia feleségének kis fia született. A boldog nagyszülőket, szülőket szívből köszöntjük s a kis újszülöttet Gondviselő Atyánk szerető oltalmába ajánljuk.

HALOTTAK NAPJÁN egyházunk volt vezetőinek sírjára az Egyházközi vezetőség koszorút helyezett. A budapesti egyházkörség is leróta kegyeletét néhai lelképásztoral és gondnokai sírjánál.

A Holt-tengeri tekercek

Röviden hír: adott már róla az Unitarius Élet is, hogy megjelent egy nagyjelentőségű mű a magyar könyvpiacra. Írója Mille Burrows, a yalei egyetem ótestamentumi tanszékének a professzora, a Keleti Kutatóintézet igazgatója. Címe: *A Holt-tengeri tekercek*. A kitűnő magyar fordítás Csaba József avatott tollából került ki, az előszó pedig, melyről megállapíthatjuk, hogy ennél a könyvnél különösen nélkülözhetetlen, dr. Hahn István szakértő munkája.

Az a néhány gondolat, melyet e nagy jelentőségű könyvhöz fűzünk, természetesen csak egy-két felvetett probléma regisztrálására szorítkozhatik, de úgy véljük, így is szolgálhatunk az azt a szellemet, mely a mű belső tartalmából és mondanivalójából árad: a világosságnak, a szélesebb látókörnek, az előítéletek levetkezésének a szellemét; azt tehát, mely az unitarizmusnak a szülőanyja.

Szerző könyvében feldolgozza azokat a héber és arámi nyelvű kéziratok bőr-, papirusz-, és pergamentekerceket, melyeket a Holt-tenger északnyugati partvidékén, Kirbet Kumránban (magyarul: Kumrani rom) és környékén találtak 1947—1955 között. Ezek a leletek egyrészt az ótestamentum könyveinek teljes vagy töredékes kéziratok példányait, s más gyűjteményeket, másrészt pedig egy Kumránban élt vallásos közösség sajátos szellemi termékeit, írásos emlékeit tartalmazzák. Keletkezési idejük a Krisztus előtti II. és I., valamint a Krisztus utáni I. század.

1. Az ótestamentumi könyvek majdnem mindegyike részben, vagy egészben előkerült a kumrani rom-barlangból. Megtalálták például Ézsaiás próféta könyvének teljes kéziratok példányait. Ezek a leletek azért érdekesek, mert a ma használatban levő ótestamentumi könyvek Krisztus után 100 körül nyertek hivatalos jellegű a jamniai rabbinus iskola munkássága nyomán, a most megtalált kéziratok pedig legalább kétszáz esztendővel régebbi keletűek. Nagyszerű alkalom nyílik arra, hogy az esetleges szövegromlásokat most korrigálják a bibliakutatók. Előkerültek aztán olyan héber és arámi nyelven írt szövegek, amelyeknek mondanivalója ugyanolyan, mint az általunk ismert mai ótestamentumi könyveké, de még sincsenek benne az Ótestamentumban, nem vették fel a hivatalos rangot kapott könyvek közé annak idején a jamniai iskola rabbijai, mert „eretnek”-eknek találták. Ezeket nevezi a teológia apokrif és pszeudoepigrafikus műveknek. Eddig is ismertünk ilyen írásokat, most még szaporodott a számuk, s kiderült, hogy a kumrani vallásos közösség ezeket a nemhivatalos írásokat használta, s Uram bocsá, nem fertőzte meg őket. Sőt!

2. A Kumránban élt vallásos közösség szellemi termékei, írásos emlékei közül elég sok került felszínre a szóban forgó esztendőkből. Ilyen-ek: *A közösség Szabályzata*, *a Habakukk könyvéhez fűzött magyarázat*, *A világosság fiainak harca a sötétség fiaival*, *A damaszki irat* stb. Ma már egyértelműen állítják a tudósok és nem tudósok egyaránt, hogy ez a kumrani vallásos közösség nem más, mint az esszenusok közössége. Id. és ifj. Plinius, Josephus Flavius és Philo, Krisztus utáni I. századbéli írók megemlékeznek róluk műveikben, nevüket hátrahagy-

ták számunkra, s munkásságuk egyik-másik vonatkozását is érintik, de olyannyira érdekes és „hihetetlen” volt az a kevés is, amit közöltek, hogy az utókor kétkedve fogadta. Most aztán bőséges dokumentálásban jelentkeznek az újkor embere előtt a Krisztus előtti II. és I., valamint a Krisztus utáni I. század esszenusai; mégpedig saját írásaikkal. Azaz hogy még mással is. Feltárták ugyanis 1951—1956 között az esszenusok kumrani telepét, az úgynevezett rendházat; a közös étkezőhelyet, a másolószobát, stb. — benne sajátos íróeszközökkel, íróasztalokkal és padokkal. Kiderült, hogy a rendházat Kr. előtt a II. század végén építették, Kr. előtt 31-ben első alkalommal, Kr. után 70-ben végérvényesen lerombolódott. Számunkra természetesen az írásos emlékek a legértékesebbek, mert ezekből tudjuk meg, hogy mi volt az esszenusok közösségének a rendeltetése, hogy milyen eszméket követtek és milyen eszményeknek állottak a szolgálatába. A kéziratok mindenike utal egy olyan esszenus vezetőre, akit az „Igazság tanítója” vagy az „Igazságosság mestere” titulussal illetnek. Utal továbbá egy olyan valakire, aki vele szöges ellentétben áll, s ez a „Gonosz pap” elnevezést kapja. A „Gonosz pap” kiléte M. Burrows fejtegetései szerint már-már bizonyosnak látszik, Alexander Janneus zsidó pap- király személyében. Hogy azonban ki volt az „Igazság tanítója”, még nem sikerült megállapítani. A magam részéről „megjósolom”: meg fogják állapítani, hogy az esszenusok műveiben szereplő „Igazság tanítója” nem más, mint Jesu ben Pandira, kit Krisztus előtt 100 körül Alexander Janneus zsidó pap- király „istenkáromlás” vádjával elfogott, megköveztetett és felakasztatott — tehát a szóban forgó „Gonosz pap” maga Alexander Janneus. Az esszenusok közösségi szabályzata, beavatási ritusa, imáinak és himnuszainak mineműsége egyértelműen utal arra, hogy fejlett misztériumtannal és apokaliptikával rendelkeztek. Ők voltak a kései zsidóság legjelentősebb vallásos közössége, a Krisztus előtti második és első század gnosztikusai. Tanításuk kulminációját az eljövendő utolsó próféta és a két Messiás (királyi és papi ágból származó) meghirdetésében érték el. Gnózisuk az óperzsa Zaratrusztra tanhoz kapcsolódik; a világosság és a sötétség principiumának harcát, ellentétét vallja, mely saját terminológiájukban, mint Mihály arkangyal harca Béliál ellen, jelentkezik.

Megállapíthatjuk: Az esszenusok a kereszténység előkészítésének szellemi munkásai voltak, s mint ilyenek, egyedülállóan fontos feladatot töltöttek be a maguk korában. Az utolsó próféta személyében Keresztelő Jánosra, a két Messiásban pedig a dávidi, illetve a tóra Messiásra mutatnak rá. A dávidi Messias kérdésében a Máté evangélium, a tóra Messiasában pedig a Lukács evangélium tud útbaigazítás: adni. A kettő szintéziséről pedig az igazi jézusi kereszténység.

M. Burrows könyve, s a könyv magyar nyelven való kiadásának ténye, nagyszerű gesztus a történelmi „Istenasszonya” előtt.

Bencze Márton

HALOTTAINK

K. Szathmáry Miklós nyugdíjas afa, szegedi egyházközségünk buzgó pénztárnoka, életének 85. évében elhunyt. Egyházunk iránt állandóan meleg érdeklődést tanúsító, lapunk sorsát különösen szíven viselő lelkes, egyháztagot vesztettünk benne. Október 26-án helyezték örök nyugalomra a szegedi belvárosi temetőben Pethő István püspöki helynök szolgálatával.

Benczédi Sámuelné testvérünk Budapesten meghalt. Áldozatos hitves, gondos, jó édesanya és buzgó egyháztag távozott vele az élők sorából. Október 29-én helyezték örök nyugalomra a rákoskeresztúri temetőben. A gyászszertartást Pethő István püspöki helynök végezte.

tartást Pethő István püspöki helynök végezte.

Mrs. Sydney Martineau, J. Martineau-nak, a legjelesebb angol vallásbölcse-lők egyikének özvegye 92 éves korában Londonban meghalt. A halála előtti vasárnapon szokása szerint részt vett még az „Essex Church” istentiszteletén. Több mint 250 résztvevő jelenlétében folyt le végtisztessége. A gyászszertartást Rev. Graham Short végezte, a nyáregbeszédet Rev. Mortimer Rowe tartotta, majd Rev. J. Kiefty mondott ál-

dást. Holttestét elhamvasztották és férje hamvai mellé helyezték.

„Atyám, akiket nekem adtál, akarom, hogy ahol vagyok, azok is én velem legyenek e, hogy megláthassák az én dicsőségemet.” (János 17:24.)

Özv. Albert Jánosné, szül. Nagy Zsuzsanna, a rákoshegyi szörványunk fáradhatatlan és lelkes munkása, a volt unitárius nőszövetség tevékeny, meleg szívű tagja, minden nemes ügy pártfogója, Homoródkeményfalva szülőtte, életének 77. évében Rákoshegyen elhunyt. November 16-án került sor a temetésére a rákoskeresztúri temetőben Bencze Márton lelkész szolgálatával.

HALOTTAK NAPJÁN

Ezen a napon a temetők kapuin végeláthatatlan sorokban hömpölyög az emberáradat a sírok felé. Az emberek arcán komolyság, s mindenik arcáról leolvasható, hogy valami foglalkoztatja elméjüket, s lelkük sirós hangulatban megremeg az őszi nap hűvösségében... Csak amikor szeretteik sírján meggyújtják kis gyertyácskáikat, s a temető csendjében belebámulnak az imbolygó lángocskák fényébe, akkor kelnek életre a szívek rejtekében a drága emlékek, s az első könnycsepp, vagy könnyharmat nyomán lassan csörgedezni kezd a szeretet csermelye, s átmelegíti a didergő testeket... Ilyenkor kettős a fájdalomunk: siratjuk a visszahozhatatlanul eltávozott szülőt, hitvest, testvért, gyermeket, vagy jóbarátot és be nem váltottan siratjuk önmagunkat, mert tudjuk, hogy ez lesz a mi sorsunk is. De vajon, a halál pillanatában kettészakad-e életünk?

A hitetlen ember frázisokat ismételve bizonytalanul állítja, hogy a halállal megszűnik minden, s a halál pont az élet végén. A gyenge hitűek — nem kevesebb bizonytalansággal — találgatják: valóban van-e örökélet, s ha van, milyen lesz benne az én sorsom?

Hát tudd meg testvérem: van örökélet! Mivel bizonyítom? Azzal, hogy fejlődésed során egyszer te is megtudod ezt az igazságot. De azt is meg kell mondanom, testvérem — bármennyire is megremegsz a gondolattól —, hogy az örökélet távlataiban nem is egy, hanem sok halál vár reánk. Mert mi a halál? Az anyagtól való elszakadás tendenciája. Ezért minden létforma végén szükségszerűen halált szenvedünk, mindaddig, amíg szellemünk teljesen felszabadul — érzelmekben és gondolatokban is — az

enyegi vonatkozásoktól. S amikor sok szenvedés és önmagukkal folytatott harc után egyszer eljutunk a tökéletesség fokára, megszűnik reánk nézve a halál s rémsége nem ijeszt többé. Mert csak tökéletlen szellemnek van halála, a tökéletesnek nincs. Mi, földi emberek, sajnos, mindannyian tökéletlenek vagyunk.

S mi vár reád, testvérem, ha átlépsz a halál kapuján? Ennek a kérdésnek a megválaszolására egyedül te vagy hivatott. De nem tudod a leckét. Kisegítelek. Minden földön élt szellemre olyan sors vár, amilyent önmaga előkészítette földi életében. Mert „odaát” az ok és okozat nagy törvénye érvényesül. A jó cselekedeteknek jó gyümölcsöt élvezed, a rossz cselekedetek pedig visszavetnek fejlődésedben. De ne hidd, hogy az utóbbiakat csak egyszerűen tudomásul kell venned. Ó, nem! Meg kell szenvedned értük. Mert a földön rossz cselekedeteiddel másoknak szomorúságot és fájdalmat okoztál. Hajszalnyira ugyanennyi szenvedés: és fájdalmat kell elviselned új létformádban, addig nem tehetsz egy lépés: sem a tökéletesség felé vezető úton. Testvérem, lelki szememmel látom, hogy lehajtod fejed és elgondokozol. Megértelek. Bizonyára úgy érzed, hogy tiszta és szent: a cél, de gyarló az ember. Igazad van. Ne is bízzál csak saját magadban, mert ön-erődből nem sokra haladsz. Van neked Jézusod. Próbáld jobban megismerni, mint eddig. Lépj a nyomába s tedd azt, amit Ő mond. Ne okoskodj, hanem higgy. S van neked Istened, aki kiárasztja reád szeretetét: és felemel. S amíg a földön élsz, erősítsd lelkedben azt a szeretetet, amely kedvesed sírjánál eltölti lényedet, s szeresd minden embertársadat.

Dr. Szabó István

Özv. Barabás Istvánné

A szentírás Mártájának a szüntelen áldozat tüzetől lobogó lelke lakozott benne. Hivatása szerint pedagógus volt. Pedagógus, aki legigazabban munkás életének szép példájával nevelt és tanított. Néhai férjének, budapesti egyházközségünk volt érdemes lelkipásztorának oldalán igazi *élettárs* volt. Osztozott vele nemcsak a családi élet, de a gyülekezeti közösség örömeiben és gondjaiban egyaránt. Egyházközségében évtizedekig a szeretetszolgálatot ő vezette. Maga volt a *megiestesült* szeretetszolgálat. Az egykori női egyháztársadalmi szervezetekben címre, rangra, elsőre sohasem vágyakozott. Ő viselte a legmagasabb rangot: „a *nagytiszteletű asszony*” volt. Barabás Istvánné lelkiképét ez a két szó tükrözi vissza, leghívebben és legjellemzőbb módon. Az első világháborút követő sanyarú esztendőben, oh mennyi könnyet törült le a nagytiszteletű asszony a munkanélküliség gyötrelmeitől szenvedő apák, gyermekek sorsáért töprengő édesanyák szomorú arcáról. A megsebzett lelkek gyógyító orvosa volt. Nemcsak ajándékaival, de legfőképpen a szívéből, lényéből, nyájas egyéniségéből kiáradó szeretetnek a melegével igyekezett a nélkülözők fájdalmát csillapítani.

85 eredményekben gazdag év zárult le halálával. Október 26-án helyezték örök nyugalomra a farkasréti temetőben. R. Filep Imre lelkész szolgálatával, a hozzátartozók, a gyülekezet tagjainak és az elhunyt volt tanítványainak széleskörű részvételével. A budapesti egyházközség presbitereinek és volt munkatársainak utolsó üdvözlését Vadady Albertné tolmácsolta. A hódmezővásárhelyi óvónőképző — amelynek az elhunyt egykor igazgatónője volt —, növendékei nevében egyik régi tanítványa vett könnyes búcsút az elhunyttól. Lélekben sírja mellett ott állottak azonban mindazok, akik valaha, szeretettől áthatott szívének áldott melegében részesülhettek. „Elég neked az én kegyelmem” (II. Kor. 12:9.)

Dr. Gál Jenő

A második világháborút követő időkben hívta el a közbizalom egyházkörünk főgondnoki tisztére. Az új életben való helyes eligazításunk, egyházunk újjáépítésének felelősségteljes munkája nehezedett vállaira. Dr. Gál Jenő e megbízatásnak unitárius hűséggel igyekezett eleget tenni. Körültekintő, bölcsen megfontolt, élettapasztalatokban gazdag egyénisége az egyházvezetésben is mindig töretlen irányvonalat tudott biztosítani. Hosszú bírói működése során csi-szolódott kristálytisztá ítéloképessége az egyházi közélet eredményeiben is gyümölcsözően érvényesült. Az egyházat élő szervezetnek tekintette, amelynek a gyakorlati élet vonatkozásaival való szoros kapcsolatot igyekezett mindig szem előtt tartani. Eppen azért, — bár hosszú évtizedeken át a törvényszakszok világában élt és dolgozott —, sohasem vált dogmatikussá. Ítélezésében, döntéseiben, mindig az *ember javára* fordította figyelmét. Sajnos, a hivatali állásában — a volt közigazgatási bíróság tanácselnöki székében —, megsokasodott teendői arra készítették, hogy egyházunk nagy veszteségére főgondnoki tisztségéről leköszönjön. Dr. Gál Jenő azonban továbbra is megmaradt hűséges közkatónának. Egyházköri Közgyűlésünknek, közgyűlési bizottságunknak haláláig buzgó tagja maradt. Október 27-én nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra a farkasréti temetőben, R. Filep Imre lelkész szolgálatával. Koporsójára egyházunk koszorút helyezett. Távozása érzékeny vesztesége egyházi közéletünknek.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.
Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.
Evi előfizetési díj 12 forint.
Budapest, IX. Hőgyes Endre utca 3.
Távbeszélő: 137-186. Csekkasz.: 50.561.

618949.2 - Zrinvi Nyomda - Budapest

Dr. Pólay Imréné
Budapest
XII. Torbágyi u. 2/c